

אין עור מלבו
אין יחיד ומיוחד

שְׁלֵמָה

פרוייקט ה'תשנ"ח נסא ו'הארץ' קדם רגלי אי זה בית אשר תבנו לי ויא זה מקום מנוחתי

פרשת בראשית

תשפ"ד

גליון 355

נא לשמור על קדושת הגליון

נא לא לעיין בו בשעת התפילה וקריאת התורה

בס"ד

לעילוי נשמת

מורי ורבי יצחק ב"ר יעקב יגן
הרה"ק רבי חיים אבישלום ב"ר עזרא
מו"ר אבי ר' דוד שלום ב"ר שלמה רב
דודי שלום ב"ר ישעיהו
ר' זאב ב"ר משה חיים
רבינו יצחק חוקן בן רבינו שמואל
רבי אלעזר רוקח ב"ר שמואל שמעלקא
רבי אריה לייב הכהן ב"ר יוסף
שמעון הצדיק בן חנוני משירי כנסת
הגדולה
הרה"ק רבי אברהם דוד מבוטשאטש ב"ר
אשר אנשיל
הרה"ק רבי מנחם מענדל ב"ר חיים האגער

פרפראות בדרך מוסר על פרשת השבוע

יוצא לאור ע"י עמותת "משנה שלמה" כל הזכויות שמורות

לקבלת גליון זה למייל שלהו בקשה ל- MISHNA.SHLEMA@gmail.com | לתרומות והקדשות ולהפצה 052-580-2345

"בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ" (א', א')

רש"י - בראשית. אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם, שהיא מצוה ראשונה שנצטוו ישראל, ומה טעם פתח בבראשית, משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים (תהלים קיא ו) שאם יאמרו אמות העולם לישראל לטטים אתם, שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם כל הארץ של הקדוש ברוך הוא היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו" עכ"ל

יש לשים לב כי הלשון ברש"י מתחלפת באמצע הפירוש שכן בתחילה רש"י כותב שאם יאמרו אומות העולם היינו שאלת הגויים את ישראל ואח"כ מופיע והם אומרים להם היינו תשובת עם ישראל לגויים אך לאח"כ בסוף התשובה הלשון מתחלפת ורש"י כותב ברצונו נתנה להם והיה לו לכתוב נתנה לכם כי הרי לכאורה עם ישראל עונים את התשובה הנ"ל לגויים ומדוע א"כ כתב רש"י בצורה זו ונראה לענ"ד כי כבר בתקופת רש"י הקדוש היה ידוע כי הגויים

יודעים לשאול שאלות אך הם אינם מוכנים לקבל תשובות אם זה סותר את כל תפיסת עולם שלהם ולכן יוצא שבעצם עם ישראל לא עונים את התשובה לגויים שממילא אינם מוכנים לשמוע אלא אנו עונים תשובה זו לעצמנו שאם נשאל מהי באמת זכותנו על הארץ הזאת על זה עונה רש"י שהארץ היא של הקב"ה וברצונו הוא נותן אותה למי שיחפוץ למי שעושה רצונו

יש להסביר לפי שמועדים ושנים נקבעים ע"י בית דין כמו שכתוב מקראי קודש אשר תקראו אותם במועדם וכן יש יכולת בידי בית הדין לעבר את השנים מה שאין כן בימים שאותם ברא הקב"ה ונתן את היום ואת הלילה כדי שנעסוק בהם בתורה שנאמר והגית בו יומם ולילה ובאה התורה הקדושה לרמוז את מעלתם של תלמידי

"וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים יְהִי מְאֹרֶת בְּרִקיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַבְדִּיל בֵּין הַיּוֹם וּבֵין לַלַּיְלָה וְהָיָה לְאֹתוֹת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וּשְׁנָיִם" (א', י"א)

החכמים שע"י לימוד התורה שלמדו יש בידם לקבוע את זמן המועדים והשנים ולכן עניין הימים נכנס בין המועדים והשנים כי עניין לימוד התורה וכווחה של התורה הולך על המועדים וכן על השנים

ונלע"ד בס"ד להסביר לפי שמועדים ושנים נקבעים ע"י בית דין כמו שכתוב מקראי קודש אשר תקראו אותם במועדם וכן יש יכולת בידי בית הדין לעבר את השנים מה שאין כן בימים שאותם ברא הקב"ה ונתן את היום ואת הלילה כדי שנעסוק בהם בתורה שנאמר והגית בו יומם ולילה ובאה התורה הקדושה לרמוז את מעלתם של תלמידי

וכן ניתן לשים לב כי בכל הפרשה חסרה האות וא' בהרבה מקומות לרמוז שלולא שעם ישראל יקבל על עצמו את התורה אז הקב"ה יביא תוהו ובהו לעולם כמו שנאמר לולא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי

עוד נפרש ונאמר רש"י הקדוש מפרש כשהמאורות לוקים סימן רע לעולם וניתן לענ"ד לפרש מתי קורה שהמאורות לוקים כאשר אין לימוד תורה לשמה בעולם אז הקב"ה צריך לתת תזכורת ואת זה הוא עושה ע"י המאורות שהם צריכים להעיר את עיניהם של ישראל וזה נרמז במילה את"ת שחסר בה את האות וא' ור"ת אי"ן תלמוד תורה ואם ישאל השואל הרי תמיד יש ישיבות ושיעורים ואין מציאות כמעט שאין לימוד תורה אלא צריך שלימוד התורה יהיה לשמה ואז הוא

עולה לרקיע לשמים שידוע מספרים הקדושים ומהבעש"ט הקדוש שאם הלימוד והתפילה הם לא לשמה אז הלימוד נשאר בארץ ולא עולה לשמים ולכן צריך שיהיו המאורות ברקיע השמים להאיר על הארץ שזהו תפקידם האמיתי להאיר את העולם שגם ענייני הארציות יהיו לשם שמים ולא כדי להזכיר לנו לחזור בתשובה ואת זה עושים ע"י לימוד ותפילה לשמה שאז התפילה והלימוד עולה לרקיע השמים ולא נשאר רק להאיר על הארץ דהיינו רק לצורך הגשמיות והארציות

עוד נפרש ונאמר רש"י הקדוש מפרש כשהמאורות לוקים סימן רע לעולם וניתן לענ"ד לפרש מתי קורה שהמאורות לוקים כאשר אין לימוד תורה לשמה בעולם אז הקב"ה צריך לתת תזכורת ואת זה הוא עושה ע"י המאורות שהם צריכים להעיר את עיניהם של ישראל וזה נרמז במילה את"ת שחסר בה את האות וא' ור"ת אי"ן תלמוד תורה ואם ישאל השואל הרי תמיד יש ישיבות ושיעורים ואין מציאות כמעט שאין לימוד תורה אלא צריך שלימוד התורה יהיה לשמה ואז הוא

"וַיִּבְרָךְ אֹתָם אֱלֹקִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹקִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת הָאָרֶץ וּכְבִשְׁתֶּהּ" (א', כ"ח)

רש"י הקדוש מפרש על אתר וכבשה חסר ו' ללמדך שהזכר כובש את האשה שלא תהא יצאנית ועוד ללמדך שהאיש שדרכו לכבוש מצווה על פריה ורביה ולא האשה עכ"ל

ונלע"ד לפרש ולחבר את שתי הסיבות שהביא רש"י בפירושו שכן אם תבוא אשה ותגיד שהיא צריכה להסתובב בחוץ כיוון שיש עליה חיוב מדאורייתא להרבות פריה ורביה נאמר לה כל כבודה בת מלך פנימה וכי החיוב הוא על האשה ולא על האשה שכן ידע הקב"ה שעתידיה האשה להתברך" ואל אישך תשוקתך ולכן אין היא יכולה לכבוש את הגבר מה שאין כן הגבר והוא ימשול כך דהיינו יוכל לכבוש את היצר כמו שכתוב איזהו גיבור הכובש את יצרו וזהו החיבור של שתי פירושו של רש"י על המילה וכבשה

בריך שמייה

כאשר מוצאים את ספר התורה מארון הקודש נוהגים לומר את התפילה המתחילה במילים בריך שמייה ולקראת סופה נכתב יהא רענא קדמך דתפתח לבאי באורייתא, ותשלם משאלין דלבאי ולבא דכל עמך ישראל, לטב ולחיים ולשלום. אמן ובתרגום לעברית יהי רצון מלפניך שתפתח ליבי להבין את תורתך. ותענה

למשאלות ליבי ובקשות לבם של כל עמך ישראל, לטוב ולחיים ולשלום וניתן בס"ד להסביר את סמיכות שני העניינים של הבקשה לפתיחת הלב בתורה לבין הבקשה שהקב"ה ימלא את משאלות ליבנו לטובה שכן ידועים דברי הוזהר הקדוש כי ע"י חידושי תורה שאדם מחדש נבראים שמים חדשים עוד ידוע כי הצדיקים יכולים לפעול ישועות ע"י שהם בוראים מציאות חדשה אחרי שהעלו את הדברים לשורשם עפ"י הנ"ל מובן הדבר שאחרי שהקב"ה יפתח את ליבנו בתורה נוכל לחדש חידושי תורה שע"י יבראו שמים חדשים וע"י כך ניתן יהיה לפעול ישועות והקב"ה ימלא את משאלות ליבנו לטוב ולחיים ולשלום אבי"ר

משנת הצדיק – רבי קלונימוס קלמיש שפירא - האדמו"ר מפיאסצנה זצוק"ל זי"ע – ה' מרחשוון

האדמו"ר נולד בשנת 1889 בגרוזיסק מוויז'ניץ שבפולין לרבי אלימלך שפירא מגרוזיסק מצאצאי המגיד מקוויניץ ורבי אלימלך מליז'נסק ולרבנית חנה ברכה שטרנפלד בתו של האדמו"ר חיים שמואל מחנצין. נקרא קלונימוס קלמיש על שם סבו מצד אמו בעל המאור ושמש. רבי קלונימוס התייתם מאביו בגיל 3 וגדל אצל סבו, רבי חיים שמואל מחנצין ובהמשך אצל חמיו ואחיניו, רבי ירחמיאל משה הופשטיין האדמו"ר מקוויניץ. בגיל 16 בשנת 1905 נישא לחיה רחל הופשטיין. לאחר נישואיו המשיך לגור אצל חמיו, ממנו למד את תורת החסידות, ובפרט את דרך חסידות קוויניץ וחסידות קרלין בהיותו בן 20 נפטר חמיו והוא החל לכהן באדמו"רות בפיאסצנה עיירה קטנה מדרום לוורשה, כשמצטרפים אליו מחסידי אביו וחותנו. לאחר מספר שנים, בשנת 1913 הוכתר גם לכהן ברבנות פיאסצנה. לאחר מלחמת העולם הראשונה, לנוכח המשבר הגדול ביהדות החרדית, כשרבים מבני הנוער נמשכו אחרי תנועות לאומיות ועזבו את הדת, הוא החליט להירתם לנושא חינוך הנוער ובשנת 1923 בגיל 34 ייסד את ישיבת דעת משה (על שם חמיו) בוורשה ושימש בה כראש ישיבה ובמקביל המשיך לכהן באדמו"רות בפיאסצנה, בה ביקר בעיקר בימות הקיץ ובימים הנוראים.

עם פרוץ מלחמת העולם השנייה נלכד הרב שפירא בוורשה, המכותרת על ידי הגרמנים. בהפגזות נהרגו בנו, כלתו ודודתו, וזמן קצר לאחר תחילת הכיבוש הגרמני מתה גם אמו. למרות האסון האיש, ולמרות הצרה הכללית, סירב האדמו"ר להצעות בריחה שונות שהופנו אליו והעדיף להישאר עם חסידיו בגטו ורשה עד הסוף. האדמו"ר עשה מאמצים רבים בגטו לשמור על מסגרת החיים היהודיים. כך, למשל, עשה מאמץ עליון לאפשר גישה של נשים למקווה טהרה, לקיים את מסגרת החגים - אפיית מצה בפסח וכדומה, קיום ברית מילה ועוד. הדרשות שאמר בפני חסידיו קובצו על ידי לספרו הידוע ביותר - אש קודש. האדמו"ר נרצח בנובמבר 1943, יחד עם שאר יהודי המזנה

אחיו הצעיר היה הרב ישעיהו שפירא "האדמו"ר החלוץ", ממייסדי הפועל המזרחי, ואביהם של השר יוסף שפירא ושל האדמו"ר רבי אלימלך שפירא. בספרו "חובת התלמידים", היחיד שיצא בחייו, פונה רבי קלונימוס אל נפש התלמיד, ומשכנעו ללמוד ולהתמיד ולהתפלל. הוא פותח את ספרו באגרת למורים ולהורים בה מסביר את הצורך הגדול בחינוך. בספר עצמו מדבר בלשון נוכח לתלמיד הצעיר מתוך הרגשת רוממות של התלמיד ולא מתוך כפייה. דרישתו מהתלמיד איננה לפעול כמבוגר אלא ליצור מודעות למעשים ונטילת אחריות עליהם.

בספרו "הכשרת האברכים" מוסיף רבי קלונימוס שעל הלומד לדמיין את הסיפור המקראי על מנת "לחיות אותו" וכך להפיק ממנו יותר תועלת. בספר זה הוא מבהיר את משנת החסידות והישיבה ומנסה לתת כלים לקורא כיצד להתחבר למשנת החסידות, ולהגיע לרמה הרוחנית שהיא דורשת.

ספרו "מבוא השערים" הוא הקדמה לספרו האבוד "חובת האברכים", בו הוא ממשיך לפתח את משנתו החינוכית ברמה גבוהה יותר. ספרו "בני מחשבה טובה" הוא ספר לאלו שסיימו את ספרי הקודמים, ומעוניינים להתעלות יותר. הוא קורא לאברכים ליצור חבורות עם תנאי קבלה נוקשים, בהן יעבדו בצוותא על נושאים בעבודת ה', ויעזרו אחד לשני בהתמודדות עם יצר הרע.

ספרו "צו וזירה" הוא לקט של היגיונים קצרים שרשם בפנקסו. היגיונים אלו כוללים רגשות, רעיונות חסידיים, רעיונות הדרכה, ותיאור לבטי נפש עצמאיים. גם ספר זה שחובר כנספח ל"הכשרת האברכים", מיועד למעשה למי שרכש את משנתו, וכך יכול להתחבר לרגשותיו והלך מחשבתו.

הספר "דרך המלך" הוא ספר שנכתב על ידי חסידיו אך אושר על ידו. בספר זה נקבעו דרשותיו בין שתי המלחמות. למעשה בספר זה נמצאת תורתו העמקנית ביותר, לאחר שבשאר הספרים הוא יורד לרמת הקורא, ומדריכו שלב אחר שלב, ואילו בספר זה, נמצאות דרשותיו אשר אמר בתפקידו כאדמו"ר, ובהן ביטא את רגשותיו והלך מחשבתו. בדרשותיו משתמש רבי קלונימוס בתבונותיו ורגישותו הפסיכולוגית, לשם הדרכה רוחנית, שנועדה להביא את האדם לקרבה רבה ככל האפשר לקב"ה אמר הרבי "לכן גם בכל היום, אף בשעה שאין אתה לומד תורה, תזכור שעבד ד' אתה ועלך להתקשר בו. חזק את אמונתך בד', חשוב כמה פעמים ביום: "אני מאמין בד' יתברך באמת ובלב שלם. אני ומלכי, ברור לי שאתה אדון העולם אשר בראת את כל העולמות וכל אשר בהם, המלאכים בשמים אף הבריות הקטנות אשר מתחת לארץ, ואתה מקף אותי וממלא את גופי ורוחי, עבדך אני ולך כל עצמי מסור" – הפוך והפוך במחשבה זו דכולה בה"

עוד אמר "דע נא שהקיצת נפש הקדושה לא כהקיצת גוף הישן היא, אותו מקיצים בפעם אחת, ואת הנפש רק בהתמדת העבודה שמכריחים אותה לעבוד יכולים להקיץ. כי יכול האיש לעשות מצות, בידיו, בכל אבריו אף בפיו, להתפלל, והנפש גם אז תישן אף תתעלף, צריכים להכריח את הנפש שהיא תעבוד והיא תפעל ובוזה תתעורר ותתגלה"

דובב שפתי ישנים – ליקוטים מספרים שפחות מוכרים אהבת ישראל – הרה"ק רבי ישראל הגר ב"ר ברוך זצוק"ל זי"ע

"וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד וַיְהִי עָרֵב וַיְהִי בִקְרֵי יוֹם הַשְּׁשִׁי" (א', ל"א)

עפ"י מאמר חז"ל (תענית ז.) למה נמשלו דברי תורה למים וכו' אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה וזה אפשר לכוון בפרשה ויהי ערב גימטריה עק"ב ענו"ה זוכים ויהי בקר יום הששי הרומז למתן תורה כפירש"י שם ששי בסיון יום קבלת התורה א"ד בחשבון א' לאלף גימטריה ויהי בקר יום הששי למדרגה זו עולים מן הארץ ממדת ענוה הרמוז בארץ ע"ד ונפשי כעפר לכל תהיה ע"י שפלות הרוח זוכים לתורה הניתנה באור בקר של יום ששי בסיון וע"י ענוה ישמע ד' תפלתנו (כפירש"י ז"ל סוטה ה.). להמתיק הדינים ברחמים וחסדים

סגולה לפרנסה – עמידה בניסיון הכעס

"בְּזַעַת אַפְיָהּ תֹאכַל לֶחֶם עַד שׁוֹבֵף אֶל הָאֲדָמָה כִּי מִמֶּנָּה לִקְחָהּ כִּי עֵפֶר אֶתָּה וְאֵל עֵפֶר תֵּשׁוּב" (ג', י"ט)

לדעת האם הכסף ישמש אותו לקיום מצוות או שמא חלילה הוא ישתמש בכסף כדי להיות גאוותן ולכן מעמידים את האדם בניסיון הכעס דייקא וכן ניתן לראות רמז לדבר בהמשך הפס' שכן נכתב עד שובך אל האדמה רמז למידת הענווה לאדם שמשים עצמו שפל כאדמה הווי שכולם דורכים עליה וכן בזה נרמז מה שאמר משה רע"ה ואנחנו מה עוד נרמזים במילה אדמ"ה שלוש האנשים שממם אנו לומדים את מידת הענווה שהם ר"ת אד"ם אברהם דוד משה עם פעמים אות ה"א בתחילה ובסוף הרוממות יחד על אות יו"ד הרוממות על הצדיקים שמקטינים את עצמם כנודע וכן נכתב בהמשך הפס' "כי עפר אתה" שגם רומז למידת הענווה כמו שאמר אברהם אע"ה ואנכי עפר ואפר

ועוד ידוע סגולה לישועה לקבל ברכה מאדם שביזו אותו והוא שותק ולא מחזיר למבוזה שעל זה נאמר תולה ארץ על בלימה הנרמז בר"ת של בזעת אפיך תאכל עד שע"י כך זוכה הוא ללחם היינו הישועה שאותה הוא צריך עוד יאמר בזעת אפך בזעת ר"ת בשכר זה עול תורה היינו שעל ידי שתקבל עליך עול תורה תזכה לאכול לחם בנחת שכן כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול דרך ארץ

ידוע מספרים הקדושים (מובא במזהר"ן) שלפני שנותרים לאדם כסף משמים מעמידים אותו קודם בניסיון הכעס ואם הוא מצליח לעמוד בו הוא מקבל את שהוכן בעבורו וחילופיהו. ניתן לראות כי דבר זה רמזו בפס' הנ"ל "בזעת אפיך תאכל לחם" שכן זעת אפך רומז על מצב שבו האדם נמצא בניסיון של כעס בו האדם אמור לרתוח ולהתחמם מרוב עצבים הנרמז במילה אפך כמו חרון אף אבל במקום זאת הוא מקר את עצמו ולא כועס כמו הזעה שתפקידה לקרר את הגוף בזמן מאמץ אזי ע"י כך הוא זוכה לאכול לחם היינו שזוכה לקבל כסף מן השמים

עפ"י הנ"ל ניתן להבין את הסגולה המקובלת שאם נשפך משהו על השולחן זהו סימן לברכה ולכאורה הדברים תמוהים שכן אם נשפך עכשיו יש פחות אזי איזו ברכה יש בכך אלא עפ"י ביאורנו הדברים מתיישבים כפתור ופרח שכן בד"כ כאשר נשפך משהו מתחילים לבעוס ולהתעצבן ועל זה רומזת לנו התורה שאם נשפך לא תכעס ולא תתעצבן וע"י כך תזכה לברכה משמים כי בכך מודדים אותך במידת הכעס טרם תקבל את הברכה ולמה מעמידים את האדם דווקא בניסיון הכעס שכן ע"י כך ניתן לדעת האם האדם הוא גאוותן או עניו לפי שידוע שמידת הכעס היא תולדה של מידת הגאווה כמו שמצינו באגרת הרמב"ן זי"ע שמאריך בעניין זה ולכן רוצים